

Suomen Päihderiippuvaiset ry otti kantaa päihdesairauden hoidon uudistamiseksi ja tehostamiseksi tehtyyn kansalaisaloitteeseen

Kansalaisaloite päihdesairauden hoidon uudistamiseksi ja tehostamiseksi lainsäädännön avulla on allekirjoitettavissa kansalaisaloite.fi -palvelussa 1.7. asti. Aloitteessa ehdotetaan ryhtymistä lainvalmisteluun, jolla uudistetaan ja tehostetaan päihdesairauden hoitoa Suomessa siten, että päihderiippuvaisille turvataan yhdenvertainen mahdollisuus oikea-aikaiseen, riittävän pitkään ja katkeamattomaan hoitopolkuun.

Suomen Päihderiippuvaiset ry pitää kansalaisaloitetta lähtökohtaisesti tervetulleena keskustelunavauksena. Aloite nostaa esiin tärkeän kysymyksen siitä, miten voimassa olevaa lainsäädäntöä tulisi uudistaa, jotta päihderiippuvuuteen sairastuneiden ja heidän läheistensä oikeudet toteutuisivat nykyistä täysimääräisemmin, ja jokaisella sairastuneella olisi mahdollisuus päästä tarvettaan vastaavan hoidon piiriin.

Potilasjärjestö kuitenkin katsoo, että aloitteessa esitetyt painotukset palvelujärjestelmän kehittämisestä ovat osin ristiriidassa aloitteen lainsäädännöllisten tavoitteiden kanssa. Mikäli aloitteessa ehdotetut uudistukset toteutettaisiin sellaisenaan saattaisivat ne johtaa nykyisen toimintaympäristön huomioiden tarkoitukseen nähden jopa päinvastaistaiseenkin lopputulokseen.

Suomen Päihderiippuvaiset ry jakaa kansalaisaloitteessa esitetyn huolen palvelujärjestelmämme tilasta. Potilasjärjestö pitää kuitenkin ongelmallisena sitä, että aloitteessa korostetaan päihderiippuvuuden kohdalla kyseessä olevan mielen sairaus, jonka hoito tulisi järjestää osana mielenterveyspalveluja. Päihderiippuvuuden tuloksellinen hoito edellyttää mielenterveyshäiriöistä erillistä erityisosaamista, jota ei tälläkään hetkellä ole palvelutarpeeseen nähden riittävästi. Myös päihderiippuvaisten läheiset tarvitsevat mielenterveyspalvelujen lisäksi hoitoa, jossa ymmärretään päihderiippuvuuden kokonaisvaltaiset vaikutukset perheeseen. Tilanteessa, jossa päihderiippuvuuden hoidon erityisosaaminen on jo nyt monessa kunnassa häivytetty mielenterveyshäiriöiden hoidon alle, tulisi eri ammattiryhmien osaamista erotteludiagnostiikkaan vahvistaa ennen palvelujen mahdollista rakenteellista integraatiota.

Kansalaisaloitteessa esitetään, että päihderiippuvuutta tulee hoitaa viimeisiä tutkimustuloksia hyödyntäen. Riippuvuudesta vapautumiseen tähtäävistä toipumiskeskeisistä hoidoista on kuitenkin toistaiseksi vähän tutkittua tietoa. Tässä asetelmassa näyttöön perustuvuuden painottaminen ohjaa suosittamaan lääketieteellistä lähestymistapaa, jolloin päihdyttävien lääkkeiden merkitys päihderiippuvuuden hoidossa helposti ylikorostuu. Näin on käynyt esimerkiksi huumeriippuvuuden hoidossa, jossa näyttöön perustuvuuden painottaminen näyttäisi käytännössä johtaneen siihen, että korvaushoitoa toteutetaan osassa kunnista psykososiaalisten kuntouttavien hoitojen kustannuksella.

Aloitteessa ehdotetaan myös tahdonvastaisen hoidon laajentamista koskemaan katkaisuhoidoa ja kuntoutusta. Potilasjärjestö on aloitteen tekijöiden kanssa yhtä mieltä siitä, että tahdonvastaisen hoidon kriteerejä tulisi täsmentää ja keskustelua käydä siitä, miten päihderiippuvuuteen kuuluvat motivaation vaihtelut tulisi ottaa hoidon järjestämisessä huomioon. Tahdonvastaista hoitoa tulisi kuitenkin käyttää sen perusoikeuksia rajoittavan luonteen vuoksi säästeliäästi ja vasta viimesijaisena keinona. Myös asiantuntija-arvioiden mukaan lääkärin määräämää tahdonvastaista hoitoa tuloksellisempaa saattaisi olla ns. suostumukseen perustuva pakkohoito, jossa päihderiippuvuuteen sairastunut sitoutuu oikeuksiensa rajoittamiseen esimerkiksi katkaisu- tai kuntoutushoidon ajaksi. Sen sijaan raskaana olevien kohdalla tahdonvastaista hoitoa voi mahdollisesti pitää syntymättömän lapsen edun suojelemiseksi perusteltuna.

Suomen Päihderiippuvaiset ry kiittää kansalaisaloitteen tekijöitä vaivannäöstä tärkeän kysymyksen esille nostamisesta. Potilasjärjestö toivoo, että keskustelua yksityiskohtien tarkentamiseksi jatketaan yhdessä nyt, kun kansalaisaloitteen esiin nostamat asiat ovat erityisen ajankohtaisia: mielenterveys- ja päihdelainsäädäntöä uudistetaan sekä päihde- ja riippuvuusstrategian toimeenpanoa valmistellaan. Hallitus tavoittelee päihdehuoltolain uudistusta koskevan lakiesityksen antamista eduskunnan käsiteltäväksi syksyllä 2022.